

INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ETNOGRAFIA POLSKA

IX

WROCŁAW — WARSZAWA — KRAKÓW
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

1965

KOMITET REDAKCYJNY

Kazimierz Dobrowolski, Witold Dynowski (redaktor),
Józef Gajek, Mieczysław Gładysz (zastępca redaktora).
Jadwiga Klimaszewska, Anna Kutrzeba-Pojnarowa,
Krzysztof Makulski (sekretarz redakcji), Danuta Mar-
kowska (sekretarz redakcji), Adolf Nasz, Andrzej
Waligórski, Anna Zadrożyńska (sekretarz redakcji).
Kazimiera Zawistowicz-Adamska

Okladkę projektował
ZBIGNIEW KLIMCZYK

Redaktor Zyta Kwiecińska
Redaktor techniczny Marian Łukaniec

Printed in Poland

Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo.
Wrocław 1965. Wydanie I. Nakład 500 + 150 egz. Objętość
ark. wyd. 55,35, ark. druk. 42,12 + 1 wklejka, ark. form. A-1
56,19. Papier ilustr. kl. V, 80 g, 70 × 100 (16), z fabryki
we Wrocławku. Oddano do składania 15 XII 1964. Podpisano
do druku 20 VII 1965. Druk ukończono w sierpniu 1965.
Zakłady Graficzne RSW „Prasa” Wrocław, ul. P. Skargi 3/5.
Zam. nr 3156/64. O-12. Cena zł 120.--

SPIS TREŚCI

Od Redakcji	21
-----------------------	----

Część I

ARTYKUŁY

Anna Kutrzeba-Pojnarowa — Z zagadnień metodyki polskich prac etnograficznych: czas i przestrzeń w badaniach kultury ludowej . . .	25
Streszczenie w j. francuskim	40
Józef Burszta — Etnografia a współczesność. Nieco refleksji metodologicznych w związku z badaniami na Ziemiach Zachodnich	41
Streszczenie w j. niemieckim	60

STUDIA I MATERIAŁY

Krystyna Kwaśniewicz — Z badań nad zwyczajami dorocznymi w społeczności wiejskiej	62
Streszczenie w j. niemieckim	101
Krzysztof Kwaśniewski — Brogi jako element zagrody chłopskiej w Polsce (na podstawie badań etnograficznych w 1955 roku)	103
Streszczenie w j. niemieckim	120
Danuta Markowska — Współczesne badania nad rodziną wiejską w Polsce	122
Irena Nizińska, Barbara Olszowy, Zofia Szromba-Rysowa, Anna Zambrzycka-Kunachowicz — Zagadnienia wiejskiej wytwórczości domowej, rzemiosła i przemysłu Karpat Polskich w etnograficznej literaturze powojennej	154

Część II

ARTYKUŁY

Anna Kutrzeba-Pojnarowa — VII Międzynarodowy Kongres Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w Moskwie 3—10 VIII 1964	185
Witold Dynowski — 250-lecie Muzeum Antropologii i Etnografii im. Piotra Wielkiego w Leningradzie	199
Tadeusz Lewicki — Źródła arabskie do dziejów Afryki na południe od Sahary	221
Streszczenie w j. francuskim	290
Sławoj Szynkiewicz — Rozpad rodziny macierzystej na Sumatrze a pozycja społeczna kobiety	294
Streszczenie w j. angielskim	321

Bohdan Kohutnicki — Podobieństwo elementów kultu niedźwiedzia u ludów północnych obszarów Ameryki i Azji (próba konfrontacji hipotez)	322
Streszczenie w j. angielskim	345

STUDIA I MATERIAŁY

Krzysztof Makulski — Historia badań etnograficznych Sahary na tle historii ogólnej penetracji tej pustyni	347
Przemysław Burchard — Z problematyki łuku	388
Streszczenie w j. niemieckim	418
Krzysztof Wolski — Garncarstwo południowego Sindu (Pakistan Zachodni)	422
Streszczenie w j. angielskim	433
Maria Paradowska — Wkład polskich podróżników do historii etnografii. Relacje Aleksandra Jabłonowskiego o Bliskim Wschodzie	435

KRONIKA

Międzynarodowa Konferencja poświęcona badaniom kultury ludowej w Karpatach — <i>Mieczysław Gładysz</i>	440
Jubileusz Muzeum Etnograficznego w Warszawie — <i>Władysław Jeż-Jarecki</i>	457
Wystawa jubileuszowa Muzeum Kultury i Sztuki Ludowej w Warszawie — <i>Władysław Jeż-Jarecki</i>	461
III Międzyośrodkowe Seminarium Etnograficzne pomocniczych pracowników nauki — <i>Teresa Dobrowolska</i>	463
Konferencja demograficzna w Olsztynie — <i>Adam Wyderko</i>	466

Etnografia pozapolska

Z S R R

Etnografia w Gruzjińskiej SSR — <i>Guram Gasitaszwili, Zbigniew Jasiewicz</i>	467
---	-----

Czechosłowacja

Etnografia w ČSRS — <i>Walerian Sobisiak</i>	472
--	-----

Węgry

Kongres Węgierskich Etnografów w Budapeszcie (16—20 X 1963 r.) — <i>Irena Nizińska</i>	477
--	-----

N R D

Etnobotanika w publikacjach Instytutu J. Lipsa na Uniwersytecie K. Marksa w Lipsku — <i>Jadwiga Kucharska</i>	482
---	-----

Francja

Etnograficzna monografia muzealna pasterstwa i hodowli owiec we Francji — wystawa „Pasterze Francji” w Musée des Arts et Traditions Populaires w Paryżu — <i>Maria Frankowska</i>	486
---	-----

Egipt

- Ośrodek Badań Folklorystycznych w Kairze — *Barbara Czerniak* . . . 497

Nekrologi

- Dr Tadeusz Delimat (28 VIII 1920 — 9 I 1964) — *Ksawery Piwocki, Anna Kutrzeba-Pojnarowa* . . . 501
 Maksym Faddiejewicz Rylski . . . 505
 Iwan Izosimowicz Potiechin . . . 506

RECENZJE

Teoria i metodologia

- Marcel Griaule, Méthode de l'ethnographie, Paris 1957 — *Krzysztof Kwaśniewski* . . . 507
 Claude Lévi-Strauss, Les structures élémentaires de la parenté Paris 1949 — *Anna Kutrzeba-Pojnarowa* . . . 510
 Essays on the ritual and social relations, pod red. M. Gluckman, Manchester 1962 — *Zofia Sokolewicz* . . . 514
 A. Abramowicz, Studia nad genezą polskiej kultury artystycznej, Łódź — Warszawa 1962 — *Jacek Olędzki* . . . 521

Wydawnictwa ciągłe

- Prace Etnograficzne z. 1. Kraków 1963 (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego) pod red. M. Gładysza — *Anna Kutrzeba-Pojnarowa* . . . 527
 Studia i Materiały Lubelskie, z. 1. Etnografia, Lublin 1962, Muzeum w Lublinie — *Teresa Karwicka* . . . 529
 Müveltség és Hagymány (Kultura i Tradycja), Studia Ethnologica Hungariae et Centralis ac Orientalis Europae. Roczniki Instytutu Etnograficznego Uniwersytetu L. Kossutha w Debreczynie, t. 1—4; 1960—1962 — *Irena Nizińska* . . . 533
 Masalebi sakhartweos ethnographiisathwis, t. 12—13, Tbilisi 1963 — *Zbigniew Jasiewicz, Maiko Kwaiaszwili* . . . 545
 Český Lid, R. 50:1963 — *Zofia Szromba-Rysowa* . . . 543
 Narodna Tworcizist' ta Etnohrafija, 1963 — *Danuta Tylkowa* . . . 553
 Museum, t. 16: 1963 nr 3 — *Jan Bujak* . . . 557

Etnografia Polski i Europy

- Kultura Ludowa Wielkopolski pod. red. Józefa Burszty, t. 2, Poznań 1964 — *Anna Kutrzeba-Pojnarowa* . . . 560
 Biblioteka Słupska, t. 2:1958; t. 5:1960; t. 11:1963 — *Magdalena Roztrowska* . . . 564
 M. Znamierowska-Prüfferowa, Rybackie narzędzia kolne w Polsce i krajach sąsiednich, Toruń 1957, Studia Societatis Scientiarum Torunensis, Toruń-Polonia — *Jadwiga Kucharska* . . . 567
 M. Pokropek, Materiały do historii budownictwa ludowego z terenu Kurpiowskiej Puszczy Zielonej, Warszawa 1962 — *Wanda Paprocka* . . . 570
 Z. Staszczak, Budownictwo chłopskie w województwie lubelskim w XIX i XX wieku, Prace i Materiały Etnograficzne, t. 24, Wrocław 1963. — *Marian Pokropek* . . . 572
 Franziska Beck, Vom Volksleben auf der Danziger Nehrung nach archivalischen Quellen von 1594—1814, „Wissenschaftliche Beiträge zur Ge-

schichte und Landeskunde Ost-Mitteleuropas, nr 61, Marburg 1962 — <i>Walerian Sobisiak</i>	572
Wolfgang Jacobeit, Schafhaltung und Schäfer in Zentraleuropa bis zum Be- ginn des 20. Jahrhunderts, Akademie-Verlag, Berlin 1961 — <i>Anna Kutrze- ba-Pojnarowa</i>	576
Karl Baumgarten, Zimmermannwerk im Mecklenburg. Die Scheune. Aka- demie-Verlag, Berlin 1961, Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Veröffentlichungen des Instituts für deutsche Volkskunde, t. 26 — <i>Krzysztof Kwaśniewski</i>	580
L'udové staviteľ'stvo a bývanie na Slovensku. Sbornik štúdií, Práce Národopisného Ústavu Slovenskej Akadémie Vied, t. 12, Bratislava 1963 — <i>Zofia Staszczak</i>	582
Emanuel Baláš, Mnohoboké stodoly v indikačných skicách stabilního kata- stru, „Český Lid”, R. 51:1964, z. 1, s. 33—43 — <i>Maria Gladyszowa</i>	585
Edít Fél, Tomás Hofer, Klára K. Csilléry, Hungarian peasant art, Budapest 1958 — <i>Wanda Paprocka</i>	586
Micul atlas linguistic romîn, serie nouă, t. 1. Academia Republicii Popu- lare Romîne, 1956 — <i>Krzysztof Kwaśniewski</i>	590
Arta Populara din Valea Jiului (Regiunea Hunedoara) pod red. Nicolae Du- năre, Academia Republicii Populare Romîne, Filiala Cluj, Studii de Etnografie, t. 2, București 1963 — <i>Bronislawa Kopczyńska-Jaworska</i>	592
Jean-Michel Guilcher, La tradition populaire de danse en Basse — Bretagne, Paris 1963 — <i>Anna Zdrożyńska</i>	594
Placide Rambaud, Économie et sociologie de la montagne, Albiez — le Vieux en Maurienne, Paris (Colin) 1962 — <i>Anastazja Kojdecka</i>	600
Lucien Bernot, René Blancard, Nouville un village français L'Institut d'Eth- nologie), Paris 1953 — <i>Anastazja Kojdecka</i>	600

Etnografia ludów pozaeuropejskich

D. Olderogge, Zapadnyj Sudan w XV—XIX w., Oczerki po istorii i istorii kultury, Moskwa—Leningrad 1960 — <i>Jan Tyszkiewicz</i>	601
Problemy Afrykanistyki, Wybór materiałów z Pierwszego Międzynarodo- wego Kongresu Afrykanistów, Akra, grudzień 1962, pod red. S. Strelcyna, Warszawa 1963 — <i>Leszek Dziegiel</i>	607
Basil Davidson, Czarna Matka, Warszawa 1963 — <i>Krzysztof Makulski</i>	610
Cheikh Anta Diope, L'Unité culturelle de l'Afrique Noire, Paris 1959 — <i>Krzysztof Makulski</i>	615
A. Zajączkowski, Aszanti — Kraj Złotego Tronu, Warszawa 1963 — <i>Krzysz- tof Makulski</i>	616
R.N. Ismagilowa, Narody Nigerii — etniczescij sostaw i kratkaja etnogra- ficeskaja charakteristika, Akademia Nauk SSSR, Institut Afriki, Mos- kwa 1963 — <i>Andrzej Woźniak</i>	620
Andrew Sharp, Ancient Voyagers in the Pacific, London 1957, oraz A. L. God- lewski, Drogi synów słońca, Wrocław 1963 — <i>Barbara Matuszewska- Kohutnicka</i>	622
B. Rinczen, Mongoł ardyn gar urlał, bez miejsca i roku wydania; Mongoł ardyn goł czingijn chee ugatł, bez miejsca i roku wydania — <i>Jacek Olędzki</i>	624
Indeksy	630

СОДЕРЖАНИЕ

От редакции	21
-----------------------	----

Часть I

СТАТЬИ

Анна Кутшеба-Пойнарлова — По вопросам методики польских этнографических работ: факторы времени и пространства в исследовании народной культуры	25
Краткое содержание на французском языке	40
Юзеф Буршта — Этнография и современность. Несколько методологических указаний в связи с исследованиями на территории Западных Земель Польши	41
Краткое содержание на немецком языке	60

НАУЧНЫЕ РАБОТЫ И МАТЕРИАЛЫ

Крыстына Квасневич — Исследования над ежегодными обычаями деревенской среды	62
Краткое содержание на немецком языке	101
Кшиштоф Квасневски — Навесы крестьянской усадьбы в Польше (итоги этнографических исследований в 1955 г.)	103
Краткое содержание на немецком языке	120
Данута Марковска — Современные исследования по вопросу сельской семьи в Польше	122
Ирена Низиньска, Барбара Ольшовы, Зофия Шромба-Рысова, Анна Замбжицка-Кунахович — Сельское домашнее производство, ремесло и промышленность на территории Польских Карпат и послевоенной этнографической литературе	154

Часть II

СТАТЬИ

Анна Кутшеба-Пойнарлова — К вопросу о VII Международном Конгрессе Антропологических и Этнологических Наук в Москве 3—10 VIII 1964	135
Витольд Дыновски — 250-летие Музея Антропологии и Этнографии им. Петра Великого в Ленинграде	199
Тадеуш Левицки — Арабские источники к истории Африки на юг от Сахары	221
Краткое содержание на французском языке	290

Славой Шинкевич — Распад матриархальной семьи на Суматре и социальное положение женщины	291
Краткое содержание на английском языке	321
Богдан Кохутницки — Сходство элементов культа медведя у народов северных территорий Америки и Азии (опыт сопоставления гипотез)	322
Краткое содержание на английском языке	345

НАУЧНЫЕ РАБОТЫ И МАТЕРИАЛЫ

Кшиштоф Макульски — Сопоставление этнографических исследований Сахары к общему изучению этой пустыни	347
Ишемыслав Бурхард — К вопросам лука	388
Краткое содержание на немецком языке	418
Кшиштоф Вольски — Гончарное дело в южном Синде (Западный Пакистан)	422
Краткое содержание на английском языке	433
Мария Парадовска — Вклад польских путешественников в историю этнографии. Отчет Александра Яблоновского о Ближнем Востоке	435

ХРОНИКА

Международная Конференция посвященная исследованиям народной культуры в Карпатах — Мечислав Гладыш	440
Юбилей Этнографического Музея в Варшаве — Владыслав Еж-Ярецьки	457
Юбилейная выставка Музея Народной Культуры и Искусства в Варшаве — Владыслав Еж-Ярецьки	461
III Этнографический Семинар младших научных работников — Тереса Добровольска	463
Демографическая конференция в Ольштыне — Адам Выдерко	466

Этнография зарубежных стран

СССР

Этнография в Грузинской ССР — Гурам Гаситашвили, Збигнев Ясевич	467
---	-----

Чехословакия

Этнография в Чехословацкой СР — Валериан Собисяк	472
--	-----

Венгрия

Конгресс Венгерских Этнографов в Будапеште (16—20 X 1963 г.) — Ирена Низиньска	477
--	-----

Германская Демократическая Республика

Этноботаника в изданиях Института Ю. Липса при Университете К. Маркса в Лейпциге — Ядвига Кухарска	482
--	-----

Франция

- Этнографическая музейная монография касающаяся пастбищного скотоводства и овцеводства во Франции — Выставка „Пастыри Франции” в Musée des Arts et Traditions Populaires в Париже — *Мария Франковска* 486

Египет

- Центр фольклористических Исследований в Каире — *Барбара Черняк* . . . 497

Некрологи

- Др Тадеуш Делимат (28 VIII 1920-9 I 1964) — *Ксаверы Пивоцки, Анна Кутшеба-Пойнарова* 501
 Максим Фаддеевич Рыльский 505
 Иван Изосимович Потехин 506

РЕЦЕНЗИИ

Теория и методология

- Marcel Griaule. Méthode de l'ethnographie (Марсель Гриоль, Метод этнографии), Париж 1957 — *Кишиштоф Ккассьневски* 507
 Claude Lévi-Strauss, Les structures élémentaires de la parenté (Клод Леви-Страусс, Основные структуры родства), Париж 1949 — *Анна Кутшеба-Пойнарова* 510
 Essays on the ritual and social relations (Очерки об обрядных и общественных отношениях), Манчестер 1962 — *Зофия Соколевич* 514
 A. Abramowicz, Studia nad genezą polskiej kultury artystycznej (А. Абрамович, Исследования над генезисом польской художественной культуры), Лодзь — Варшава 1962 — *Яцек Олендзки* 521

Периодические издательства

- Prace Etnograficzne z. 1 (Этнографические Труды в. I) Краков 1963 (Научные Выпуски Ягеллонского Университета) под редакцией М. Гладыша — *Анна Кутшеба-Пойнарова* 527
 Studia i Materiały Lubelskie, z. 1. Etnografia (Люблинские научные труды и материалы в. I, этнография) Музей в Люблине — *Тереса Карвицки* 529
 Műveltség és Hagomány (культура и традиция). Studia Ethnologica Hungaricae et Centralis ac Orientalis Europae, Ежегодники Этнографического Института при университете Л. Коссута в Дебрецене, т. 1—4: 1960—1962 — *Ирена Низиньска* 533
 Masalebi sakhartwelos ethnographiisathwis (Материалы по Этнографии Грузии), т. 12—13, Тбилиси 1963 — *Збигнев Ясевич, Маико Квалиашвили* 545
 Český lid (Чешский Народ), Ежегодник 50:1963 — *Зофия Шромба-Рысова* 548
 Narodna Tworczisť ta Etnografija (Народное Творчество — Этнография) 1963 — *Данута Тылькова* 553
 Museum (Музей), т. 16: 1963 № 3 — *Ян Буяк* 557

Этнография Польши и Европы

- Kultura ludowa Wielkopolski (Народная культура Великой Польши) под редакцией Юзефа Буршты, т. 2, Познань 1964 — *Анна Кутшеба-Пойнарова* 560

Biblioteka Słupska (Слупская Библиотека), т. 2:1958; т. 5:1960; т. 11:1963 — <i>Магдалена Розтворовска</i>	564
M. Znamierowska-Prüfferowa, Rybackie narzędzia kolne w Polsce i krajach sąsiednich (<i>М. Знамеровска-Прюфферова</i> , Рыбацкие орудия-остроги в Польше и в соседних странах), Торунь 1957, <i>Studia Societatis Scientiarum Torunensis, Toruń-Polonia</i> — <i>Ядвига Кухарска</i>	567
M. Pokropek, Materiały do historii budownictwa ludowego z terenu Kurpiowskiej Puszczy Zielonej (<i>М. Покропек</i> , Материалы к истории народного строительства собранные на территории Курпёвской Зелёной Пущи), Варшава 1962 — <i>Ванда Папроцка</i>	570
Z. Staszczak, Budownictwo chłopskie w województwie lubelskim w XIX i XX wieku (<i>З. Стащак</i> , Крестьянское строительство в Люблинском воеводстве в XIX и XX веке), <i>Prace i Materiały Etnograficzne</i> , т. 24, Вроцлав 1963 — <i>Мариан Покропек</i>	572
Franziska Beck, Vom Volksleben auf der Danziger Nehrung nach archivalischen Quellen von 1594—1814 (<i>Франциска Бек</i> , Крестьянская жизнь на Гданском мысе по архивальным источникам от 1594-по 1814 год), „Wissenschaftliche Beiträge zur Geschichte und Landeskunde Ost-Mitteleuropas”, № 61, Марбург 1962 — <i>Валериан Собисьяк</i>	572
Wolfgang Jacobeit, Schafhaltung und Schäfer in Zentraleuropa bis zum Beginn des 20. Jahrhunderts (<i>Вольфганг Якобейт</i> , Овцеводство и овчария в Центральной Европе до начала XX в.), Akademie Verlag, Берлин 1961 — <i>Анна Кутшеба-Пойнарова</i>	576
Karl Baumgarten, Zimmermannwerk im Mecklenburg. Die Scheune (Карл Баумгартен, Плотничество в Мекленбургии. Гумно), Akademie Verlag, Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Veröffentlichungen des Instituts für deutsche Volkskunde, Берлин 1961, т. 26 — <i>Кишицеф Квасъневски</i>	580
L'udové staviteľ'stvo a bývanie na Slovensku (Народное строительство и быденная жизнь на Словакии), <i>Sborník štúdií. Práce Národopisného Ustavu Slovenskej Akadémie Vied</i> , т. 12, Ератислава 1963 — <i>Зофия Стащак</i>	582
Emanuel Baláš, Mnohoboké stodoly v inštitučných skicách stabilního katastru (Эмануель Балаш, Многогранные гумносогласно с чертежами катастра), „Český Lid”, Ежегодник 51: 1964, в. I, стр. 33—43 — <i>Мария Гладышова</i>	585
Edit Fél, Tomás Hofer, Klára K. Csilléry, Hungarian peasant art (Едит Фель, Томас Хофер, Клара К. Тшиллери, Венгерское крестьянское искусство), Будапешт — <i>Ванда Папроцка</i>	586
Micul atlas lingvistic român, serie nouă (Малый румынский языковедческий атлас, девятая серия), т. I, Academia Republicii Populare Romine, 1956 — <i>Кишицеф Квасъневски</i>	590
Arta Populara din Valea Jiului. Regiunea Hunedoara (Народное искусство в долине Жуилуи — область Хунедоара) под редакцией Nicolae Dunăre, Academia Republicii Populare Romine, Filiala Cluj, <i>Studii de Etnografie</i> , т. 2, Бухарест 1963 — <i>Бронислава Копчинска-Яеорска</i>	592
Jean-Michel Guilcher, La tradition populaire de danse en Basse-Bretagne (Жан-Мишель Гильше, Народная традиция танца в Нижней Бретани), Париж 1963 — <i>Анна Задрожиньска</i>	594

Placide Rambaud, Économie et sociologie de la montagne. Albiez — le Vieux en Maurienne (Пласид Рамбо, Экономические и социологические вопросы нагорья Альбье ле Вье в Муриен), Париж (Colin) 1962 — <i>Анастазия Койдеца</i>	600
Lucien Bernot, René Blancard, Nouville un village français (Люсьен Берно, Рене Бланкар, Нувиль — французская деревня), L'Institut d'Ethnologie, Париж 1953 — <i>Анастазия Койдеца</i>	600
<i>Этнография внеевропейских народов</i>	
Д. Ольдероггеж, Западный Судан в XV—XIX в. Очерки по истории и истории культуры, Москва — Ленинград 1960 — <i>Ян Тышкевич</i>	601
Problemy Afrykanistyki (Вопросы по изучению Африки), Избранные материалы Первого Международного Конгресса Африканистов, Акра, декабрь 1962, под редакцией С. Стрельцына, Варшава 1963 — <i>Лешек Дзенгель</i>	607
Basil Davidson, Czarna Matka (Базиль Давидсон, Черная Мать), Варшава 1963 — <i>Кшиштоф Макульски</i>	610
Cheik Anta Diop, L'Unité culturelle de l' Afrique Noire (Чеик Анта Диопе, Культурное единство черной Африки), Париж 1959 — <i>Кшиштоф Макульски</i>	615
A. Zajączkowski, Aszanti — Kraj Złotego tronu (А. Заюнчковски, Ашанти — Край Золотого Трона), Варшава 1963 — <i>Кшиштоф Макульски</i>	616
Р. Н. Исмаилова, Народы Нигерии, этнический состав и краткая этнографическая характеристика, Академия Наук СССР, Институт Африки, Москва 1963 — <i>Анджей Возняк</i>	620
Andrew Sharp, Ancient Voyagers in the Pacific (Эндрю Шерп, Древние мореплаватели по Тихом Океане), Лондон 1957, и A. L. Godlewski, Drogi synów słońca (А. Л. Годлевски, Пути сынов солнца), Вроцлав 1963 — <i>Барбара Матушевска-Кохутницка</i>	622
B. Rinczen, Mongoł ardyn gar ułiał (Б. Ринчен, Монгольское народное художественное ремесло), без места и года издания — Mongoł ardyn goeł czingijn chee ugałz (Народный декоративный орнамент Монголии), без места и года издания — <i>Яцек Олендзки</i>	624
Индексы	630

CONTENTS

Editorial Note	21
--------------------------	----

Part I

ARTICLES

Anna Kutrzeba-Pojnarowa — Method in Polish ethnographical studies: time and space in research on human culture	25
Summary in French	40
Józef Burszta — Ethnography and modern times. Some methodological reflections concerning research on Poland's Western Territories	41
Summary in German	60

REPORTS AND MATERIALS

Krystyna Kwaśniewicz — Annual customs in a rural community	62
Summary in German	101
Krzysztof Kwaśniewski — Haystacks as an element on the Polish farm (based on ethnographical studies, 1955)	103
Summary in German	120
Danuta Markowska — Contemporary research on the peasant family in Poland	122
Irena Nizińska, Barbara Olszowy, Zofia Szromba-Rysowa, Anna Zambrzycka-Kunachowicz — Post-war ethnographical literature on rural home industries, crafts, and industry in the Polish Carpathians	154

Part II

ARTICLES

Anna Kutrzeba-Pojnarowa — Comments on the VII th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences in Moscow, 3—10 August, 1964	185
Witold Dynowski — 250th Anniversary of the Peter the Great Museum of Anthropology and Ethnography in Leningrad	199
Tadeusz Lewicki — Arab sources on the history of Africa south of the Sahara	221
Summary in French	290
Sławoj Szynkiewicz — The disintegration of the matriarchal family on Sumatra and the social position of women	294
Summary in English	321

Bohdan Kohutnicki — Similarity of bear cult elements in the peoples of the northern parts of America and Asia (an attempt to confront two different hypotheses)	322
Summary in English	345

REPORTS AND MATERIALS

Krzysztof Makulski — A history of ethnographical research in the Sahara against the background of the general penetration of that desert	347
Przemysław Burchard — The bow	383
Summary in German	418
Krzysztof Wolski — Pottery making in southern Sindu (Western Pakistan)	422
Summary in English	433
Maria Paradowska — Contribution of Polish explorers to the history of ethnographie. Tleksander Jabłonowski's accounts of the Near East	435

CHRONICLE

International Conference on the folk culture of the Carpathians — <i>Mieczysław Gładysz</i>	440
Jubilee of the Ethnographical Museum in Warsaw — <i>Władysław Jeż-Jarecki</i>	457
Jubilee Exhibition of the Folk Culture and Art Museum in Warsaw — <i>Władysław Jeż-Jarecki</i>	461
III Joint Ethnographical Seminar attended by the assistant staff of various ethnographical institutions — <i>Teresa Dobrowolska</i>	463
Demographic Conference in Olsztyn — <i>Adam Wyderko</i>	466

Ethnography abroad

USSR

Ethnography in the Georgian SSR — <i>Guram Gasitashvili, Zbigniew Jasiewicz</i>	467
---	-----

Czechoslovakia

Ethnography in Czechoslovakia — <i>Walerian Sobisiak</i>	472
--	-----

Hungary

Congress of Hungarian Ethnographers in Budapest (16—20 October, 1963) — <i>Irena Nizińska</i>	477
---	-----

German Democratic Republic

Ethnobotany in the publications of the J. Lips Institute at the Karl Marx University in Leipzig — <i>Jadwiga Kucharska</i>	482
--	-----

France

Monographic ethnographic exhibition on shepherds and sheep rearing in France — „Shepherds of France” exhibition at the Musée des Arts et Traditions Populaires in Paris — <i>Maria Frankowska</i>	486
---	-----

E g y p t

- Folklore Research Centre in Cairo — *Barbara Czerniak* 497

O b i t u a r y

- Dr Tadeusz Delimat (28 VIII 1920 — 9 I 1964) — *Ksawery Piwocki, Anna Kutrzeba-Pojnarowa* 501
 Maksym Faddiejewicz Rylski 505
 Iwan Izosimowicz Potiechin 506

R E V I E W S

Theory and method

- Marcel Griaule, *Méthode de l'ethnographie*, Paris 1957 — *Krzysztof Kwaśniewski* 507
 Claude Lévi-Strauss, *Les structures élémentaires de la parenté*, Paris 1949 — *Anna Kutrzeba-Pojnarowa* 510
 Essays on the ritual and social relations, ed. by M. Gluckman, Manchester 1962 — *Zofia Sokolewicz* 514
 A. Abramowicz, *Studia nad genezą polskiej kultury artystycznej (A Study of the Origin of Polish Artistic Culture)*, Łódź — Warszawa 1962 — *Jacek Olędzki* 521

Journals

- Prace Etnograficzne (Ethnographical Publications) No. 1, Cracow 1963 (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego), ed. by M. Gładysz — *Anna Kutrzeba-Pojnarowa* 527
 Studia i Materiały Lubelskie (Studies on the Lublin Region), No. 1, Etnografia, Lublin 1962, Lublin Museum — *Teresa Karwicka* 529
 Műveltség és Hagyomány (Culture and Tradition), *Studia Ethnologica Hungariae et Centralis ac Orientalis Europae. Yearbook of the Ethnographical Institute of the L. Kossuth University in Debrecen*, Vol. 1—4: 1960—1962 — *Irena Nizińska* 533
 Masalebi sakhartweos ethnographiisathwis, Vol. 12—13, Tiflis 1963 — *Zbigniew Jasiewicz, Maiko Kwaliaszwili* 545
 Český Lid, Vol. 50: 1963 — *Zofia Szromba-Rysowa* 548
 Narodna Tworcizist' ta Etnohrafija, 1963 — *Danuta Tylkowa* 553
 Museum, Vol. 16: 1963, No. 3 — *Jan Bujak* 557

The ethnography of Poland and Europe

- Kultura ludowa Wielkopolski (The Folk Culture of the Wielkopolska Region), ed. by Józef Burszta, Vol. 2, Poznań 1964 — *Anna Kutrzeba-Pojnarowa* 560
 Biblioteka Słupska (Słupsk Library), Vol. 2: 1958; Vol. 5: 1960; Vol. 11: 1963 — *Magdalena Roźnowska* 564
 M. Znamierowska-Prüfferowa — Rybackie narzędzia kolne w Polsce i krajach sąsiednich (Fishermen's pulley equipment in Poland and neighbouring countries). Toruń 1957, *Studia Societatis Scientiarum Torunensi*, Toruń — Polonia — *Jadwiga Kucharska* 567
 M. Pokropek, *Materiały do historii budownictwa ludowego z terenu Kurpiowskiej Puszczy Zielonej (Source material for the history of peasant building in the Kurpie Region of the Puszcza Zielona)*, Warsaw 1962 — *Wanda Paprocka* 570

- Z. Staszczak, Budownictwo chłopskie w województwie lubelskim w XIX i XX wieku (Peasant building in the Lublin Voivodship in the 19th and 20th centuries), *Prace i Materiały Etnograficzne*, Vol. 24, Wrocław 1963 — *Marian Prokopek* 572
- Franziska Beck, Vom Volksleben auf der Danziger Nehrung nach archivalischen Quellen von 1594—1814, „Wissenschaftliche Beiträge zur Geschichte und Landeskunde Ost-Mitteleuropas”, No. 61, Marburg 1962 — *Walerian Sobisiak* 572
- Wolfgang Jacobeit, Schafhaltung und Schäfer in Zentraleuropa bis zum Beginn des 20. Jahrhunderts, Akademie-Verlag, Berlin 1961 — *Anna Kutrzeba-Pojnarowa* 576
- Karl Baumgarten, Zimmermannwerk im Mecklenburg Die Scheune, Akademie-Verlag, Berlin 1961, Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Veröffentlichungen des Instituts für deutsche Volkskunde, Vol. 26 — *Krzysztof Kwaśniewski* 580
- L'udové staviteľstvo a bývanie na Slovensku. Sbornik štúdií. Práce Národopisného Ústavu Slovenskej Akadémie Vied, Vol. 12, Bratislava 1963 — *Zofia Staszczak* 582
- Emanuel Baláš, Mnohoboké stodoly v indikačných skicách stabilního katastru, „Český Lid”, Vol. 51:1964, No 1, pp. 33—43 — *Maria Gładyszowa* 585
- Edit Fél, Tomás Hofer, Klára K. Csilléry, Hungarian peasant art, Budapest 1958 — *Wanda Paprocka* 586
- Micul atlas linguistic romîn, serie nouă, Vol. I, Academie Republicii Populare Romîne, 1956 — *Krzysztof Kwaśniewski* 590
- Arta Populara din Valea Jiului (Regiunea Hunedoara), ed. by Nicolae Dunăre, Academia Republicii Populare Române, Filiala Cluj, Studia de Etnografie, Vol. 2, Bucharest 1963 — *Bronisława Kopczyńska-Jaworska* 592
- Jean-Michel Guilcher, La tradition populaire de danse en Basse-Bretagne, Paris 1963 — *Anna Zdrożyńska* 594
- Placide Rambaud, Economie et sociologie de la montagne. Albiez le Vieux en Maurienne, Paris (Colin) 1962 — *Anastazja Kojdecka* 600
- Lucien Bernot, René Blancard, Nouville un village français (L'Institut d'Ethnologie) Paris 1963 — *Anastazja Kojdecka* 600
- The ethnography of non-European peoples*
- D. Olderogge, Zapadni Sudan w XV—XIX w. Oчерki po istorii i istorii kultury, Moscow — Leningrad 1960 — *Jan Tyszkiewicz* 601
- Problemy Afrykanistyki. Wybór materiałów Pierwszego Międzynarodowego Kongresu Afrykanistów (African studies, Selection of readings from the First International Congress of Africanists), Accra, December 1962, ed. by S. Strelcyn, Warsaw 1963 — *Leszek Dziegiel* 607
- Basil Davidson, Czarna Matka (The Black Mother), Warsaw 1963 — *Krzysztof Makulski* 610
- Cheikh Anta Diop, L'Unité culturelle de l'Afrique Noire, Paris 1959 — *Krzysztof Makulski* 615
- A. Zajączkowski, Aszanti — Kraj Złotego Tronu (Ashanti — Country of the Golden Throne), Warsaw 1963 — *Krzysztof Makulski* 616
- R. N. Ismagilova, Narody Nigerii — etniceskyi sostav i kratkaya etnograficheskaya kharakteristika, Akademia Nauk SSR, African Institute, Moscow 1963 — *Andrzej Woźniak* 620

Andrew Sharp, <i>Ancient Voyagers in the Pacific</i> , London 1957, and A. L. Godlewski, <i>Drogi synów słońca</i> (<i>Paths of the Sun Children</i>), Wrocław 1963 — <i>Barbara Matuszewska-Kohutnicka</i>	622
B. Rinchen, <i>Mongol ardynagar urlai</i> , publisher and date not givee; <i>Mongol ardyn goel czingijn chee ugatz</i> , publisher and date not given — <i>Jacek Oledzki</i>	624
Index	630

JAN STANISŁAW BYSTRON

18 listopada 1964 r. zmarł profesor Jan Stanisław Bystron. W latach 1919—1926 kierownik Katedry Etnografii i Etnologii na Uniwersytecie w Poznaniu, od 1926 do 1934 r. kierownik Katedry Socjologii i Etnografii na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, w latach 1934—1939 i 1945—1948 kierownik Katedry Socjologii na Uniwersytecie Warszawskim. W zmarłym nauka i kultura polska straciły jednego z najgodniejszych przedstawicieli, wielkiego uczonego, historyka i teoretyka zagadnień życia społecznego i kultury, a zarazem niestrudzonego popularyzatora tych zagadnień. Artykuł omawiający życie i pracę Zmarłego zamieszczony zostanie w następnym tomie „Etnografii Polskiej”.

JULIUSZ ZBOROWSKI

Dnia 15 czerwca 1959 roku zmarł w Zakopanem w wieku lat 77 dyrektor Muzeum Tatrzańskiego im. dr T. Chałubińskiego prof. dr Juliusz Zborowski. Etnografia polska straciła w zmarłym jednego z najlepszych znawców kultury Podhala, badacza gwary ludowej, autora szeregu prac naukowych poświęconych Podhalu i sąsiednim regionom górskim, od 1923 r. związanego w charakterze kustosa a następnie dyrektora z Muzeum Tatrzańskim. W następnym XI tomie „Etnografii Polskiej” zostanie omówiona w specjalnym artykule działalność naukowa i popularyzatorska zmarłego, którego nazwisko związało się trwale z regionem Tatr i Podhala.

OD REDAKCJI

Na lata 1964 i 1965 przypadły w naszej dyscyplinie dwa ważne jubileusze: dwudziestolecie powojennej etnografii oraz pięćdziesięciolecie pracy Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN. Dwudziestolecie Polski Ludowej stało się dla wielu dyscyplin okazją do generalnego obrachunku czy podejmowania prób uogólnienia dorobku.

Patrząc dziś z perspektywy na dwudziestolecie etnografii powojennej nietrudno jest ustalić przebyte etapy. W etnografii, podobnie jak w innych dziedzinach życia naukowego, trzeba było rozpocząć działalność od podstaw. Organizowanie się w zmienionych warunkach życia powojennego i przelamywanie piętrzących się trudności znalazło swe oświetlenie w wielu publikacjach poświęconych zarówno odbudowie katedr i muzeów etnograficznych, jak i we wznowieniu działalności towarzystw naukowych. W zabiegach tych szczególne miejsce zajęła troska o programy nauczania i ich realizację oraz o zapewnienie mocniejszych podstaw dla prowadzenia prac badawczych i możliwości ich publikowania. Osobny, silnie zarysowany etap i jednocześnie podstawa układu działającego dzisiaj, ukształtowały się w etnografii jednocześnie z powołaniem do życia Instytutu Historii Kultury Materialnej, w którego skład obok działów archeologicznych i historii wszedł również dział etnografii. Można podjąć dyskusję, w jaki sposób scalenie organizacyjne przyczyniło się do zacieśnienia współpracy poznawczej w obrębie pokrewnych sobie dyscyplin naukowych. Można również postawić pytanie, czy etnografia w całej pełni wykorzystwała nowe, w pierwszej fazie bardzo korzystnie układające się warunki dla działalności naukowo-badawczej. Kwestiom tym również poświęcono sporo miejsca w periodykach naukowych, związanych przede wszystkim z działalnością Instytutu Historii Kultury Materialnej. Co więcej, także i efekty pięćdziesięcioletniej działalności etnografii w ramach Instytutu są w miarę znane, gdyż zostały one w tej czy innej postaci utrwalone (publikacje, udział w sympozjach, kongresach krajowych i międzynarodowych itp.) i ślady oddziaływania z tych pozycji zostały wcale mocno zaznaczone w całym ruchu etnograficznym w Polsce. Toteż z okazji jubileuszy na pewno

można byłoby podjąć próby uogólnienia dorobku. Obrachunek z etapami minionymi na pewno postawiłby cały szereg kwestii w świetle ostrzejszym. W okazałej liczbie przypadków sprawy te dotyczyłyby jednak przeszłości i właściwie już teraz nie miałyby większego sensu praktycznego. Z okazji jubileuszy wypada jednak zwrócić uwagę na te procesy, które zaszły w naszej dyscyplinie i które z narastającą siłą rzutują na układ stosunków w przyszłości. Należy więc przede wszystkim wskazać na przewartościowanie tradycyjnego spojrzenia na przedmiot i zakres zainteresowań etnograficznych. Współczesne zainteresowania etnograficzne coraz bardziej odchodzą od wielkich zagadnień etnogenetycznych czy też prób wykreślenia regionów kulturowych, odzwierciedlanych w oparciu o relikty kultury ludowej. W naukach etnologicznych jest to zjawisko powszechne i na pewno wiąże się w dużym stopniu z poszukiwaniem środków powiązania etnografii z praktyką życia współczesnego. W kręgu etnografii polskiej stoimy mocno na gruncie najściślejszych powiązań etnografii z historią. Mówiąc inaczej uważamy etnografię za naukę historyczną. W tym rozumieniu jej właściwym przedmiotem jest ściśle określony wycinek procesu kulturowego, który uformował się zwłaszcza na przełomie XIX i XX w. i kształtuje się nadal aż po współczesność. Jest to okres, w którym proces zmian da się jeszcze prześledzić czy zrekonstruować na podstawie empirycznych badań terenowych. Dzisiejsza etnografia uważa za swój główny obowiązek studia nad współczesnością, przy czym rzeczywistość aktualna traktowana jest jako ogniwo szerszego procesu historycznego, etap, który jesteśmy w stanie obserwować w czasie jego „stawiania się”. Taki sposób widzenia implikuje zarówno spojrzenie wstecz w kierunku sił i czynników, które stan współczesny ukształtowały, jak i pełną analizę współczesności ze wskazaniem zarysowujących się już w niej tendencji rozwojowych na przyszłość.

W badaniach nad współczesnością etnografia spotyka się z innymi naukami społecznymi, zwłaszcza z socjologią, historią gospodarczą czasów najnowszych, ekonomią, demografią, historią techniki itp. Nie znaczy to tylko, aby nauka nasza korzystała z doświadczeń poznawczych tych dyscyplin i im z kolei służyła własnymi ustaleniami, ale oznacza także, iż coraz częściej w studiach nad współczesnością podejmowana jest problematyka na pograniczu różnych dyscyplin. Każde pogranicze rodzi szereg nowych problemów, przede wszystkim natury metodologicznej i warsztatowej. Podczas gdy w dwudziestoleciu powojennym powstało już sporo prac empirycznych opartych na systematycznych badaniach terenowych, to dopiero ostatnio na szerszą skalę rodzą się potrzeby uogólnień metodologicznych czy ustaleń warszta-

towych, wynikłych zarówno z poszerzenia zakresu przedmiotu naszej dyscypliny, jak i ze współpracy z innymi pokrewnymi dyscyplinami.

Innym wreszcie momentem, na który wskazać należy w rozwoju powojennej etnografii, a zwłaszcza lat ostatnich, jest wzrost zainteresowań krajami pozaeuropejskimi — w szczególności społecznościami przechodzącymi ewolucję od tzw. ludów pierwotnych w kierunku nowoczesnych systemów państwowych. Podjęcie tej problematyki rodzi zarówno konieczność przyswojenia sobie dotychczasowego dorobku innych krajów w tym zakresie, jak i znalezienia punktów stycznych z teorią i metodologią stosowaną we współczesnych badaniach terenowych polskich.

Współczesna etnografia polska jest więc z jednej strony dyscypliną historyczną, odtwarzającą określone wycinki chronologiczne procesu kulturowego, z drugiej zaś strony wnosi ona swój wkład do teorii kultury. Oba te aspekty działalności naszej dyscypliny budzić muszą i budzą wiele refleksji teoretycznych i metodologicznych. Stan zaawansowania szczegółowych studiów terenowych nad różnymi dziedzinami kultury domaga się już wypracowania zrębów wspólnego nurtu teoretycznego i jasnego zdania sobie sprawy ze stosowanych metod badawczych i ich przydatności.

Rezultaty działalności etnograficznej prowadzonej w ramach Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN znajdowały początkowo wyraz przede wszystkim w publikacjach „Kwartalnika Historii Kultury Materialnej”, a następnie w specjalnym roczniku, „Etnografia Polska”, oraz w wydawnictwach Biblioteki Etnografii Polskiej. Rzut oka wstecz na kolejne numery „Etnografii Polskiej” ukazuje przejrzyste proces krystalizowania się przedmiotu współczesnych studiów etnograficznych nad kulturą chłopską i mas pracujących w Polsce. Ujawnia też z wolna, lecz systematycznie narastające zainteresowania etnografią powszechną. Czytelnik znaleźć tu może wyniki badań terenowych nad różnymi dziedzinami kultury i z różnych regionów kraju, a w publikacjach Biblioteki Etnografii Polskiej monografie wybranych wsi czy regionów. W dziedzinie etnografii powszechnej czyni się od kilku lat próby wyrównania deficytu poprzez publikowanie wyników badań polskich etnografów, poprzez odpowiedni dobór recenzji oraz inspirowanie przekładów z literatury zagranicznej.

Wydaje się, iż na podstawie dotychczasowej działalności będzie można już w najbliższej przyszłości szersze studia teoretyczne i metodologiczne. Tym zagadnieniom zawsze będziemy udzielali naczelnego miejsca zarówno w następnych tomach „Etnografii Polskiej”, jak i w innych wydawnictwach etnograficznych.